

Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? 2019

De allra flesta med äldreomsorg anser att de blir bemötta på ett bra sätt av personalen. De flesta anser också att personalen brukar ha tillräckligt med tid för att utföra sina arbetsuppgifter hos dem. Drygt hälften upplever att de har besvär av ensamhet, vilket är oförändrat sedan föregående års undersökning. Det är fortsatt stora skillnader mellan kommuner och mellan verksamheter inom en och samma kommun. Besvär av ensamhet och ofrivillig isolering kan leda till negativa konsekvenser så som ökad trötthet och annan sjuklighet, vilket i sin tur kan leda till ett ökat vårdbehov. Äldreomsorgen är bra på att tillgodose fysiska behov men behöver ges förutsättningar för att även tillgodose sociala behov.

Lite om undersökningen

Socialstyrelsen har genomfört den nationella undersökningen *Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?* på ett jämförbart sätt årligen sedan 2013. Undersökningen riktar sig till alla personer 65 år och äldre som bor i ordinarie boende med stöd av hemtjänst eller bor på permanentt särskilt boende.

I 2019 års undersökning *Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?* fick 219 991 personer med äldreomsorg möjlighet att medverka. Av dessa svarade 57 procent (124 997 personer) på enkäten.

Personalens bemötande

Ett gott bemötande handlar bland annat om att personalen är lyhörd i mötet med den äldre personen och att den äldre personen upplever sig bli behandlad respektfullt. För att detta ska vara möjligt behöver arbetet organiseras så att personalen ges utrymme och möjlighet att kunna samtala med personer som får insatser från äldreomsorgen [1]. Andelen personer med äldreomsorg som anser att personalen alltid eller oftast bemöter dem på ett bra sätt är 95 procent. De som bor i ordinärt boende är mer positiva än de som bor på särskilt boende. De flesta inom båda grupperna tycker också att personalen alltid eller oftast brukar ha tillräckligt med tid för att kunna utföra sitt arbete hos dem, i genomsnitt 77 procent. Även här är de som bor i ordinärt boende något mer positiva än de som bor på särskilt boende. I båda grupperna är det 60 procent som upplever sig kunna påverka vid vilka tider som personalen kommer. Betydligt fler av dem som bor i ordinärt boende uppger att personalen alltid eller oftast informerar om tillfälliga förändringar jämfört med dem i särskilt boende, 66 procent jämfört med 48 procent (tabell 1). Den största förändringen under de senaste tre åren på dessa frågor

om personalen, är att två procent färre av dem som bor i ordinärt boende svarat att personalen alltid eller oftast meddelar dem om tillfälliga förändringar 2019 jämfört med 2017.

Tabell 1. Andel (%) personer som har svarat positivt på respektive fråga, hemtjänst och särskilt boende.

Ja, alltid och oftast är de svarsalternativ som betraktas som positiva.

Fråga	Hemtjänst	Särskilt boende
Brukar personalen bemöta dig på ett bra sätt?	97	93
Brukar personalen ta hänsyn till dina åsikter och önskemål om hur hjälpen ska utföras?	86	79
Brukar du kunna påverka vilka tider personalen kommer?	60	60
Brukar personalen ha tillräckligt med tid att utföra sina arbetsuppgifter hos dig?	82	72
Brukar personalen meddela dig i förväg om tillfälliga förändringar?	66	48

Källa: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? Socialstyrelsen, 2019.

Besvär av ensamhet

Av de som bor i ordinärt boende med stöd av hemtjänst upplever 40 procent att de har besvär av ensamhet då och då och 13 procent uppger att de ofta har besvär av ensamhet. Motsvarande siffror hos de som bor på särskilt boende är 47 procent respektive 18 procent. Detta är i stort sett oförändrat de senaste tre åren. Inom ordinärt boende är det vanligast att känna besvär av ensamhet bland personer som är 80 år och äldre. I särskilt boende upplever de som är mellan 65 och 79 år i något högre grad att de ofta har besvär av ensamhet än gruppen 80 år och äldre.

För att minska den ofrivilliga ensamheten hos äldre personer har förändringar gjorts i socialtjänstlagen, 5 kap. 5 § Socialtjänstlagen (2001:453).

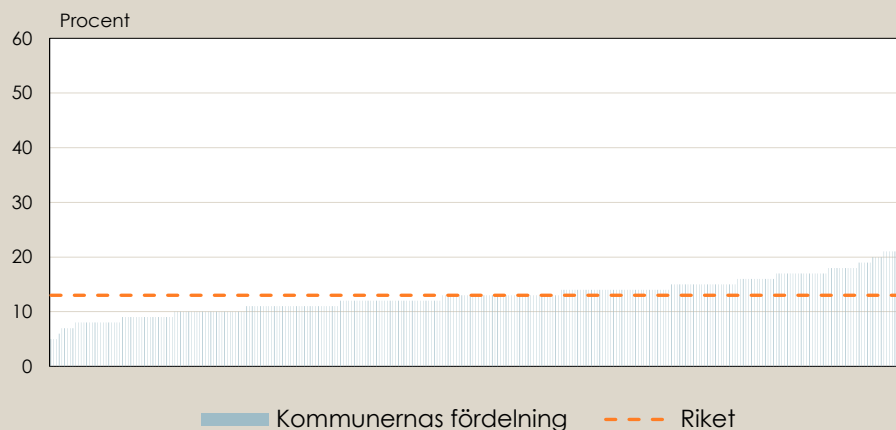
Med samma syfte har uppdrag riktats till flera pensionärsorganisationer, (se regleringsbrev för budgetåret 2018 avseende anslag 4:5.)

Uppdragen visar på värdet av att skapa boendeformer och mötesplatser utifrån de äldres intressen, för att ge möjlighet att vistas i en miljö där de känner sig trygga och kan leva ett mer aktivt liv. Men resultaten från denna undersökning tyder på att personalen inom äldreomsorgen behöver bättre förutsättningar för att kunna stödja de sociala behoven hos äldre personer.

Figur 1 visar spridningen mellan kommuner där personer som bor hemma med stöd av hemtjänst svarar att de ofta har besvär av ensamhet, det varierar mellan 5 och 23 procent, genomsnittet för riket är 13 procent.

Figur 1. Ofta besvär av ensamhet

Andel av de äldre som bor hemma med stöd av hemtjänst som upplever att de ofta har besvär av ensamhet, 2019.

Källa: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen, Socialstyrelsen.

Tillgång till aktiviteter

Socialstyrelsens tidigare analyser har visat att de som bor på särskilt boende och upplever besvär av ensamhet i högre uträkning är missnöjda med vilka aktiviteter som erbjuds, möjligheten att komma utomhus, hur maten brukar smaka, och måltidssituationen, jämfört med de som inte besväras av ensamhet [2]. Generellt är de äldre mindre nöjda om de upplever besvär av ensamhet. Ensamhet kan också ha en negativ påverkan på hälsan, medan exempelvis utevistelse kan påverka hälsan positivt [3]. En meningsfull tillvaro bidrar till ökad livskvalitet, därför är det viktigt att skapa en meningsfull tillvaro för personer som får insatser från äldreomsorgen [1]. Resultaten på frågorna om vilka aktiviteter som erbjuds, möjligheten att komma utomhus, hur maten brukar smaka, och måltidssituationen har på riksnivå legat på en relativt konstant nivå de senaste tre åren. Mellan 58 och 74 procent har i år svarat positivt på dessa frågor (tabell 2). De svarsalternativ som betraktas som positiva är mycket nöjd och ganska nöjd, mycket bra och ganska bra samt ja alltid och oftast.

Tabell 2. Andel (%) personer som bor på särskilt boende och som har svarat positivt på respektive fråga, mellan åren 2017–2019.

Dessa svarsalternativ betraktas som positiva: mycket nöjd och ganska nöjd, mycket bra och ganska bra samt ja, alltid och oftast.

Fråga	2017	2018	2019
Hur nöjd eller missnöjd är du med aktiviteterna som erbjuds på ditt äldreboende?	64	64	63
Är möjligheterna att komma utomhus bra eller dåliga?	58	57	58
Hur brukar maten smaka?	75	74	74
Upplever du att måltiderna på ditt äldreboende är en trevlig stund på dagen?	69	68	68

Källa: Vad tycker de äldre om äldreomsorgen? Socialstyrelsen, 2017-2019.

Referenser

1. SOSFS 2012:3 Värdegrunden om socialtjänstens omsorg om äldre.
2. Så tycker de äldre om äldreomsorgen, Socialstyrelsen; 2016.
3. Utemiljöns betydelse för äldre och funktionshindrade, Statens folkhälsoinstitut; 2003.

Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?

Syftet med undersökningen är dels att ge enskilda äldre en röst, dels att ta fram kvantitativa mått på äldreomsorgen utifrån ett brukarperspektiv. Det möjliggör att utfallet av insatser kan mätas och jämföras och därmed även utvärderas och utvecklas i linje med vad personer som tar emot omsorg tycker.

Datakälla: Enkät Vad tycker de äldre om äldreomsorgen?.

Mer information

Du hittar metodbeskrivning, enkäter, tabellbilaga på nationell nivå samt alla resultat i Excelfiler som redovisas på enhets-, kommun-, läns- och riksnivå här: <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppna-jamforelser/socialtjanst/aldreomsorg/vad-tycker-de-aldre-om-aldreomsorgen/>

I Enhetsundersökningen om äldreomsorg och kommunal hälso- och sjukvård finns indikatorer på enhetsnivå som bygger på data som lämnas av verksamheter: <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppna-jamforelser/socialtjanst/aldreomsorg/hemtjanst-och-sarskilt-boende/>

Titta också på Öppna jämförelser, Vård och omsorg om äldre som publiceras årligen för en mer heltäckande bild av äldreomsorgen:

<https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/oppna-jamforelser/socialtjanst/aldreomsorg/>

Kontakt:

Michaela Prochazka

E-post: michaela.prochazka@socialstyrelsen.se

Telefon: 075-247 37 00